

Foaia

pentru

Minte, Anima si Literatura.

N^o. 25.

Mercuri 28. Iunie

1861.

Romanii in diet'a Ungariei.

(Capetu din Nr. tr.)

Indata in 7. Iunie la inceputu se scula Georgiu Popa si propusa in numele romanilor celoru de fagă, fiindu ca Vladu, Babesiu si Fauru lipsia din intemplantare, ér' Murgu si protopopii de'mpreuna cu Miciu si Manase inca nu erá espresi la acésta, propusa dicu, ce? eata ce! ca unde vine in adresa „a magrar nemzet képviselői“ (representantii natiuneii magiare) se se puna in totu loculu! „Magyarország népképviselői“ (representantii poporului din Ungaria) pentruca aici suntu mai multe nationalitati, cari tóte pretindu recunóscere; mai incolo chiaru si in articolulu 5 din anulu 1848 inca sta „Magyarország“ (tiéra unгурéscă) nu „Magyárnemzet“ (natiunea unгурéscă). Ungurii saru fi invoitu in vorbe, dar' nu in intielesu, pentru ca ei in Ungaria cunoscú numai o natiune. Asia dara ce a fostu rezultatulu, candu a venitu vorb'a la votare? Presiedintele formuleadia intrebarea repetendu propunerea romaniloru si dice, ca cei ce voiescu cá adres'a in acestu punctu se remana nestramutata se se scóle. Mai intreaga cas'a, adeca peste doue din trei parti se scóla numai unde si unde vedéai cate unulu siedindu impreuna cu acea particica mica dar' infricosiata, ce 'si a luatú loculu de sieditu in coltiulu din dreptu alu partei drepte numita: az „oláhok szeglete“ (coltiulu olachiloru). Asia romanii caditura cu acésta, inse nu spre bucuri'a invingatoriloru. Nu e óre triumfulu invinsului, candu contrariulu in locu se salte de bucuria, se rusinédia, se supera, jelesce si se intristédia in consciinti'a pecatului seu? Spriginindu acestu propusu vorbise Buteanu pe lunga Popa, spunendule la Unguri, ca alegatorii lui mai bine voiescu a purtá ju-

gulu sclaviei anca odata cá romani; decatu a se desbracă canduva de caracterulu loru cá parte a natiuneii romane si asia a se contopi in órecare alta.

Iosifu Popu totu din Chióru vorbí pentru propunerea lui Popa cu nesce espresiuni tare cumpanite dar' si bine nimerite. Cas'a ce e dreptu s'a uimitu la vorbirea lui Buteanu cea sonóra si impuitoare. Galeria stenga cá unulu se redica depe lavitiile s'alesi damele 'si aratau placerea, dicundu: „De s'aru intórcé numai cu fagă si catra noi, se vedemu si tipulu celui ce ne a stiraitu din siedirile nóstre.“ Cu tóte aceste, rezultatulu 'lu scimu.

Aceasta balansare a fostu celu d'antaiu inceputu alu actului in lupt'a cea regulata, ce a urmatu sambata in diu'a a doua a desbaterei punteloru adresei adeca in 8. Iunie.

In intielegere cu romanii ese contele Eduard Károlyi, celuce a avutu oca siune a cunóscé opiniunea Europei despre nationalitati si propune, ca unde e: „nem magyar szempontból,“ „nem magyar érdekek szerint“ (nu din punctulu de vedere magiarescu, nu din interesu magiarescu) se se puna „nem hazai szempontból, nem hazai érdekek szerint“ (nu din punctulu de vedere alu patriei, nu in conformitate cu interesulu patriei).

Acésta propunere fú spriginita si de Simonyi si de altii dar' mai alesu de romani, afara de Murgu, Bica si Pap János. Si ce cugetati a reusitu acestu propusu? Nu, ci din preuna cu acela, cá in totu loculu in adresa undee „nemzet“ (natiunea) se se puna „ország“ (tiér'a) a caditu.

La aceste se scula Kalauz, dicundu ea neconcedienduse vorb'a „natiune,“ mane poimane aru caută negata si tiér'a.

Klauzal fostulu ministru voiesce, cá ceart'a nationalitatiei se incete. Se vedemu inse cum le res-

punde Vladu pe neasteptate cum 'i e datin'a cu o desteritate, ce e daru dela Ddiu datu unoru ómeni pentru astufeliu de impregiurari. Vladu dise: „De cunoscutu cunoscu eu fórte bine destingerea ce custa între nationalitatea genetica si politica si chiaru pentruca eu sciu prea bine, cumca nationalitatea politica nu e alta, decatu esprematiunea diplomatica pentru mai multe nationalitati, cari au acelasi trecutu istoricu si aceeasi confaptuire intr'o tíera de mai multe limbe; chiaru pentru aceea eu nu asiu aflá nice o pedeca, déca in testulu propunerii de adresa s'aru folosi espremiunea „natiunea ungara;“ inse de órece totusi la desbaterea de eri s'a pusu la indoiéla esistinti'a nationale a altoru nationalitati din tíera si se degradara cu numitur'a de „vitie,“ atatu eu catu si amicii mei cei ce subscrísiera modificatiunea propusa, tienemu de lipsa, cá in loculu espremiunii „natiunea“ se se folosésca o espremiune neutrále, deci eu tienu, din acestu motivu cuventulu „tíera“ de celu mai acomodatú.

„La dis'a amicului meu Pavelu Kalauz, cumca de se va sterge numele „natiunii“ atunci mane poimane aru poté cere cineva cumca nice numitura „Ungaria“ se nu se mai folosésca, mai incolo asemenea si la observatiunea conrepresentantului Gavriile Klauzal, cumca astufeliu de dorintie aru stirni in tíera strai. ná idea, ca nationile cele diferite aru voi cumva a se lepadá de tíera, 'i obserbu, cumca noi cei, pe care ne au alesu de representanti tienuturi cu poporatiune numai romanésca, amu aretatu pretiuirea si respectulu catra natiunea unгурésca chiaru prin aceea, ca neamu infagiosiatu la aceasta dieta insemnata, spre a luá parte la opulu celu mare alu constituirii celei nóue; inse de alta parte ne impune respectulu catra alegatori si catra nationalitatea nóstra datorintiele de a ne aperá in or' ce modu se póte si la fiacare ocaziune drepturile nóstre nationáli si anca cu energia si cu consciintia curata, inse cu tóte acestea asecuramu pe onorat'a casa, ca noi vomu folosi tóte spre a remané totudeauna pe terenulu moderarei si alu cuviintiei si cumca vomu sprigini intielegerea cea fratiésca, inse nu o vomu impedeá.

Aici afla Eötvös baronulu cu cale a respunde eu o siretia si cu o vulpia, ce numai cei ce cunoscu lucrulu o pricepu, adeca, ca aceasta intrebare fiindu prea momentósa nu se póte resolvi prin vr'o cateva cuvinte din adresa, ci numai mai tardiu. —

Numai vorbirea cea impacatóre a lui Bogdanu

impaca cas'a cea esagerata de vorbirea lui Vladu. Luni in 10. Iuniu nou s'a inceputu lupt'a cea mare. Cu intielegerea comuna a romaniloru Sigismundu Popovicu face propunerea, ca unde e vorb'a despre nationalitati in specialitate, se se iée alinea din proieptulu remasu de Teleki si propusu de Colomanu Tisza.

Aceasta motiune se ajuta prin votu din partea tuturororu romaniloru, afara de protopopi si Murgu. De vorbitu au vorbitu Fauru intr'unu modu ce a insufletitu pe totu romanulu si a rusinatu pe cei ce pórtá libertatea si patriotismulu numai in gura, dicundu, ca celuce nu recunósce si nu se incérca a multiami idea nationalitateri, acela nu cunósce istori'a ér' celuce 'i sta in contra se contrupesce de puterea ei cea neresistivera.

Aureliu Maniu arata ca chiaru prin tienacitatea loru romanii arata caracterulu loru de romani.

Ioane Popovicu Desianu disa: numai atunci va fi pace între romani si unguri, candu voru imparti tóte fratiesce.

Asemenea partini si Misiciu acésta propunere. Toti oratorii acestia, tienendu discursuri destulu de pe largu nu lesara nimeni indoiéla, ca ei esprima adeverata opiniune a alegatoriloru loru.

Tisza Kálmán inca vorbi in favórei, fiindu ca erá din proieptulu seu.

Ce fú inse rezultatulu votarei? — Caderea proieptulu nu formulatu de nou de catra romani, ci scosu din alu lui Teleki si Tisza.

Astadata au fostu romanii chiaru mari in caderea loru.

Tíer'a, nationalitatile celelalte, Europa, ba chiaru lumea întreaga póte acum vedé ce insemnédia in Pesta egalitatea nationalitatiloru.

Candu ei, fia adresisei or' resolutionisci, mai bine de doue din trei parti, intru o adresa, care nu e lege, ci numai unu feliu de programu, nu se potu induplecá a primi nice in principiu nisce modificari ce suntu din proieptulu unei partide, ce numai de voiá, avé maioritatea in casa; atunci ce vei poté sperá a scóte la cale canduva pe calea legislatiunii?

Triumfulu romaniloru e si aici santiania cauzei loru, ce face cá se se infloredie din sufletu contrarii invingatori. Va vedé fiacine catu pretiu e de pusu pe chiamatiunile si pe vorbele cele frumóse.

Se vediú la acésta ocaziune ce au castigatu romanii prin loialitatea loru, ca au iusciintiatu pe

Eötvös mai în ante, în locu de a se discipliná ei pe sine, pentrucá se fia o inima si unu sufletu intru tóte.

Venimu acum la a patra di, la diu'a luptei celei din urma decidiatórie.

În 11. Iuniu (Marti) se cetescu mai incolo paragrafi adresei. Vine caus'a Ardealului pe tapetu. Veteranulu nostru Gavriile Mihályi si mai motivédia o data dorinti'a de a ascultá pe ardeleni, inse dupa o lege de alegere care se nu tiena censulu de 8 fl., ci se se modifice în sensulu celei din Ungaria, (unde vine pe unu patrariu de sesiune censulu mai numai de 3 fl.?! proieptulu lui a caditu si dupa dinsulu se provóca Babesiu, fiindu ca se însemnase se vorbésca.

Cu o flegma, ce nu esti prea îndatinatu a o obserbá la Babesiu sub alte impregiurari, începú a analisá caus'a Ardealului atatu de cu sange rece, încatu ti se pareá ca vedi unu anatomu separandu membrii cadavrului seu, fara de a se conturbá de sgomotulu celor de prin pregiuru, cari se patruusera pana la medu'a de cutediarea acelu omu micu cu tonu moderatu (precum dice Oesterreichische Zeitung despre elu). O putere morale de uriasiu a fostu de lipsa spre a fi în stare a descoperi astufeliu de convictiuni în antea reprezentantiloru unei tieri, ce se tiene de articulii din 48 mai tare cá Turcii de Coranulu lui Mohamedu. Cu catu erá sgomotulu maimare, cu atatu vedéi pe faci'a lui Babesiu cum 'i cresce curagiulu din convingerea, ca cunun'a s'a de lauri va fi impletita de prevediuta cadere a proieptului seu subscrisu anca de alti noue insi adeca de Bogdanu, Maniu, Popu Iosifu, Buteanu, Sigismundu Popoviciu, Ioane Popoviciu, Vladu, Pascu si Popa. Marétiá erá încrederea în dreptulu seu, ce o vedéi stralucindu pe fruntea celor diece conmilioni, faciá cu o casa de 300 de insi. Babesiu le spuse, ca uniunea nu e legale, ér' déca aru fi de o suta de ori legale, nu e drépta. De candu se tienu în Ungaria diete, astufeliu de temeritate nu a aretatu nimene în contra Coranului ungurescu, cá Babesiu si consotii lui.

Cu aceast'a nu a fostu destulu. Se scula în urm'a urmeloru George Popa si anuncia casei, ca elu partinesce din sufletu propunerea lui Babesiu si da consiliu, cá uniunea cu Ardealulu de se va face, se se faca ascultandu pe ardeleni acasa, ér' nu facundui cu sila se se unésca, pentruca infratirea silita e mai rea decatu inimicia pe faciá. Dupa acést'a esi cu

proieptulu ca unde e vorba de egalitate se se puie si verb'a „és születés“ külömbség nélkül — fara de distingere „de nascere.“)

Ai fi crediutu, ca doue vorbe din patru silabe se revoltedie cas'a intréga, mai alesu cam la capetulu vorbirei, unde a dedusu stergerea casei magnatiloru?

Mai toti se sculara în picióre. — Unu strepitu si unu murmuru erá cá la turnulu vavilonului. Junele conte Keglevich numai nu a saritu peste mas'a s'a notariale, atatu erá de infuriatu. Altii murmurau înne-candusi obieptiunile în sine. Reactionariu, hotiu, mi-sielu, spandiuratu, platitu, le potéi andi nu pe faciá, dar' în sioptiturele unora catra altii, pe candu altii dicea éراسi: „bizony isten igaza van“ (Dieu dreptu are) Bonis fostulu vigeriu alu corónei, striga scanteiendu din ochi „ca vorbele lui Popa mirósa a Viena.“

Mai vorbesce ceva si Madarász, dicundu, ca nu e timpulu a aruncá astufeliu de vorbe si a învrasbi cas'a.

Cu ataf'a nu 'i destulu. Infuriatu cá unu tigru se scula Tisza Lászlo si numesce pe Babesiu doctoru c. r. ér' pe Popa, c. r. pretoru si cu franture de vorbe, tremurandu se încerca a refrange pe Babesiu, dicundu, ca elu cunósce poporulu Ardealului si nu crede, ca ardelenii 'lu aru fi imputeritu a vorbi asia.

Aduse aminte, ca repausatulu în Domnulu episcopu Lemeni a fostu amiculu uniunei cu o parte mare din romani si cá martiru 'si a datu sufletulu în tíera streina pentru cáus'a cea santa a patriei ungresci.

La asést'a se scula Babesiu éراسi cu o nepasare înfioratóre si 'i spune pe scurtu, ca cele aduse de elu suntu fapte si se potu ceti în gazetele romanesci în tóte dilele, si ca Lemeni anca a pusu juramentulu în contra uniunei în campulu libertatei.

Audiai sioptindu în galari'a magnatiloru dicundu, ca misiiei de romani se jóca numai cu dieta. Ingri-gitoriulu pentru ordine fú necesitatu a demandá unu Domnu de ai înaltei table de susu se'si tiena gur'a se nu vorbésca. În esagerarea s'a nu sciú respunde alt'a decatu „hiszem ezek az oláhok“ (deci ca olahi acestia “)

Cu tóte acestea vighitoriulu nu se confundá ci 'i adusa aminte, ca or cine aru vorbi si or cum, a ascultatoriului datorie e se taca.

Intre áceste se scóia érase Popa si cu o surridere compatimitóre se escusa, ca elu nu a propusu cu cugetu se insgomotodie cas'a.

De elu e departe órce patima, prin urmare si retrase proieptulu.

Da ce se vedi? Pana se intemplara áceste Eöt-vös si gasise unu instrumentu in contra lui Popa. 'I dede in tinda instructiunile de lipsa si 'lu mana se'si faca datori'a.

Cá o furia cu siette capete intra Misiciu in casa si neasteptându se áfanga la loculiu seu in scaunulu antaiu alu partei stinge, se puse in scaunulu antepenultimu din partea dreapta si de acolo striga in contra celoru ce strica bun'a intielegere cu pretinsuniile loru si dupa ce se terei puçintelu prin pulbere din antea magnatilorú si a aristocratiloru complimentandui pentru stergerea iobagiei facú tocm'a ceea ce a vrutu se faca Vertanu cu Mihályi, precum vomu vedé mai in josu. —

Ce nu face caracterulu neconsolidatu? Eri documentase casei, ca proieptulu celu romanescu alu lui Sigismundu Popoviciu e alu capului unei partide respuptuóse si asia nu e cauza de alu refrange, ér' astadi se lasa de mijlocu in eontra fratelui seu, ce propusese doue cuvinte in favórea egalitateri.

Astadata 'i potemu dice lui Misiciu: si tacuis. ses.“

Una anca nu o potemu trece cu vederea. Unu deputatu alu romaniloru din Bihoru anume Vertán, de pe nume se cunósee ca e armeanu nu 'i unguru, se scula mai deunadi, si arunca intielegintiei tóte cele ce le tiene elu de periculóse in cintirile romaniloru. Mai vorbi elu atunci multe necalite, la cari Mihályi voii a nu 'i remané datoriu. Asia s'a si intemplatu ca Mihályi la vorbirea s'a din urma se descarca asupra lui Vertanu cum i s'a cadiutu.

Vertanu s'a incercatu a 'i respunde, dar' in obrasnicia s'a atatu a mersu de departe, incatu a facutu din romanii, ce 'lu alesesera, chiaru vite, dicundu ca ei au lipsa numai de averi materiali, nevrendu a sci de nebuniile nationalitateri romane si de visurile Dacoromaniei, cari suntu numai scorniturele celoru imbracati in metase si in panura fina s. a. s. a. Bagsam'a nu a obserbatu ca sosese Vladu care esise afara pe unu minutu, ca de 'lu dieria, de buna sam'a nu 'si arató elontiuulu caci mai alaltaieri s'a uitatu antaiu se véda, ca vine Vladu si numai dupa ce

nu a fostu acolo a inceputu a se nerusina cu calumniele lui.

Déca si lau aratatu inse, sciu ca nu ia fostu móle la cóste, candu s'a sculatu Vladu mai in urma de 'i au demonstratu, ca chiaru asia dicea si Windischgrätz in anul 1849, ca in Ungaria numai maturatur'a poporului e nemultiamita, cu tóte ca intieleginti'a inrégá erá pentru caus'a nationale magiara.

Asia se fini áceasta discussiune nefericita, din care se vede ca fratii conlocuitori catu au invetiatu ei in timpulu suferintiloru de doispredece ani.

Bine a disu celu ce a disu: qui jugum fere nequit, libertatis est incapax“ (celuce nu póte portá jugulu lnu póte simti dulceata libertateri).

Cine a ascultatu la cuventarile cele multe pline de blasteme asupra celoru doispredece ani din urma a cugetatu cu dreptu cuventu, ca propunerile romaniloru nu voru avé nice o pedeca, dar' Dómne cum s'a insielatu, nu sciu spre daun'a nóstra séu a conlocuitoriloru nostri. Romanii celu puçinu potu stá cu fruntea deschisa in antea lumeri, ca ei au priceputu spiritulu timpului seu.

De aru cugetá cineva catu a fostu de greu pana se au unitu si cei diece la olalta in principie? Din inceputu era optuspredece insi si compunéu celu puçinu 16 elemente de opiniuni.

Acum inse din darulu lui Ddiu suntu in majoritate cei drepti, numai de aru durá pana in finitu bun'a intielegere ce s'a consolidatu.

Numai una amu obserbat'o cu durere, ca unii anca si astadi cugeta ca patriotismulu costa intru a nu se increde nice decatu in nemti, dar' a se increde prea multu in unguri. Discret'a nóstra opiniune inse aru fi: „da 'i fiacaru increderea ce o merita“ dupa faptele s'ale.

Iata áceste suntu pana acum luptele romaniloru in diet'a Ungariei.

Fiacine va poté judecá unde diacu simtiementele si principiele cele mai curate. Pana se luptau ai nostri numai prin comitate poté dice cineva, ca e numai réu'a vointia a unora, dar' acum chiaru diet'a si a aratatu angustimea sufletului chiaru si la staverirea principieloru.

Romanii in caderile loru au seceratu lauri, pe candu invingatorii remasera de judecat'a lumeri. Nice unulu din representantii celorlalte nationalitati neunguresci nu 'si a redicatu tonulu pentru propunerile romaniloru, ei unu slovacu si unu serbu in contra.

In 12. Iunie mai la capetutulu adresei propuse partea resolutiunii, o schimbare ce (fiare iertatu a-césta asemanare triviale) a facutu cá adres'a se fia mai resturnata si asia acea partita facú ca vac'a cea ce a lasatu se se mulga pana a fostu plinu siustariulu, ér' atunci a datu cu piciorulu séu altu ceva si mai scarbosu.

Indreptarea nu recunósce abdicerea lui Ferdinandu de tronulu Ungariei.

Románii: Bika, Buteanu, Bogdán, Mihályi si Popa au fostu pentru adres'a lui Deacu, ér' Jura, Manasse, Misiu, Murgu, Pap János si Popovicu Sigismundu, nu. De fačia nu au fostu Babesiu, Fauru, Maniu, Pap Iosifu, Pascu si Popovicu Ioane.

Vladu 'si lua pentru cele trecute satisfactiunea de a fi de fačia, dar' a nu votá singuru in tóta cas'a.

In 13. Iunie au fostu serbatóre grecésca, dar' si fara aceea érá lipsa de timpu pentru redactiunea adresei întregi.

In 14. Váradi si Tisza vrura asi retrage amendementulu, dar' Deacu nu concesse, pentruca acceptatu fiindu, e decisulu casei, care nu se póte stramutá.

Ioachim.

Recursulu Sebesienilor.

(Urmare din Nr. 23.)

Apoi mai cérea a ne spariá si cu aceea ca in comunitate nu se potu primi cá membri, numai cari se pórtá nemtiesce si cari sciu si limb'a germana — pentru ca a loru cea sasésca pe semne nu o potu întrebuintiá totudeauna; — da noi scimu prea bine ca omulu face vesmintele, si unde póte siédé si consulta unu cismariu cu proprietate de semfa, unu cojocariu, timariu, colopariu, macelariu s. a. in care noi sustienemu viétia — diu! si unu economu cu proprietate de casa, mosie si cu moralitate anca póte avé loculu cuvenitu. Catu pentru limba ne vomu întielege la vremea s'a, inse atat'a debue se pomenimu si aicea precumu leamu spus'o si Dnialoru, ca membri com. Sebisiu unde romani facu maiortatea absoluta a poporatiunii voru poté consultá si in limb'a romana la olalta si asta cu atata mai vertosu, cu catu dintre sasi fórte multi mai bine sciu romanesece decatu nemtiesce.

Totu la susu atinsulu protestu s'au mai adaugatu 3 conditiuni, dela a caroru implinire aterna im-

partasirea nóstra a scauneloru la alegerea judilor si aceste au fostu:

a) Intregirea comunei din an. 1847/8 cu membri din sinulu natiunii nóstre.

b) Compunerea egala a votisantiloru din Sebisiu celu pucinu pe jumetate sasi si romani.

c) Candidarea omului nostru de incredere, Domnulu Ioane Ohnitiu.

Nici una nici alta nu s'au implinitu si asia dara noi retregundune nu amu luat parte la nemica.

Tóta restaurarea s'au facutu fara de noi — pentru ca aceia 3 membri ai comunei, cari departanduse de interesele nóstre s'au desbinatu si de catra noi, nu se potu luá cá reprezentantii nostri, cu atatu mai pucinu cu catu unulu din ei, si anume Domnulu Simeone Balomiri a dobanditu prin parasirea intereseloru nóstre postulu doritu de jude cercualu; alu doilea Domnulu Ioane Besanu au reusatu singuru fačia cu 37 sasi cu alegerea frateseu Iosifu Besanu de senatoru, si alu treilea Domnulu Ioane Ohnitiu au retacitu condusu de aceia cu interesele loru; — apoi noi numai decatu amu protestatu si in potriua ilegalitatii pasiloru acestor'a — si asia dara noi nici ca o potemu recunósce.

Judii, cari dupa lege debue se fia alesi prin reprezentantii scaunului întregu s'au alesu numai prin sasii sebiseni, Calniceni si Petrifaleni, prin urmare noui oficiali alesi de noi fara noi nu potemu si nu vomu ai recunósce si cu atatu mai pucinu ai primi; asemenea nu potemu primi nici pe Domnii inspectori (senatori) alesi numai de sasii din Sebisiu.

Pe candu gemeamu sub sistem'a absolutistica si scieamu ca acelani oficialu, pe care iludenumesce guvernulu s'au ministrulu cutare, atunci nici prin visu nu nea venitu aminte a nu priml oficiali buni, rei cum au fostu, acuma inse candu scimu, ca noi avem dreptu de a ne alege oficiali si debue se nii si platimu imediate dela noi, nu potemu nici decatu recunósce si primi oficiali alesi de altu pentru noi. Dela alegeri neamu retienutu din motive destulu de ponderóse, asia dara nu ni se póte imputá aceea, ca noi dóra amu fi resignatu la dreptulu nostru de alegere, si asta cu atata mai pucinu ni se póte dice, pentru ca pana in diu'a de adi nu amu primitu nici pre reprezentatiunea din 6. si nici pe protestulu din 9. Aprilie 1861 vre unu respunsu hotaritoriu la întrebatiunea principala a restaurarei reprezentatiunii. —

Asia dara noi de si nu ne opunemu nici de adi

inainte, cá pana adi la nimica, totusi in interesulu vederatului dreptu alu nostru, pe care noi nu cu in-pudentia s'au potere volimu a recastigá, ei pe calea legale — nu potemu recunósce si primi nici restau-rarea facuta nici cele urmatóre disponeri de noi fara de noi, de legale si bune!

Totu din aceste motive si mai vertosu cá se prevenimu la alte schimosituri si intortocari de cuvente, s'a scrisu si s'au asternutu aceasta insciintiare sub./.

Deci subscrisii isi iau dara voli'a a rogá pe nalt'a Cancelaria de curte cá se binevoliésca de o parte a provocá pe Domnulu br. de Salmen, cá atatu representatiunea, catu si protestulu dinpreuna cu aclusele se le substérna, éra de alta parte in drépt'a consideratiune a specificatelor nedreptatiri a lucrá intr'acolo, cá restauratiunea din 9. si 10. Aprilie 1861 anihilanduse si exoperandu trimiteria unui comisariu regiu indiferentu, cu scopu de a re'naturá atatu comunitatile catu si magistratulu acestui tienutu, se i se demande cá:

1. Chiaru intru intielesulu punctelor regulative sasesei se dispuna catu mai curind'a dimitere a in-tregei comune din Sebesiu si a realegerii ei prin cor-poratiunile negutiitorilor, ale meseriesiloru cum si prin vecinatati, inse asia:

2. Cá membrii ei se se impartia dupa cele 2 nationalitati si patru confesiuni ale cetatii in proporti-nea numerului sufletelor.

3. Totu acestu principiu se se defiga si pentru ocuparea oficiiloru publice, prin urmare se se faca si o alegere noua la tóte oficiile.

4. Nepotismulu se fia cu totul delaturatu.

5. La alegerea senatoriloru, cari nu numai cá inspectori, ei si altumintrenea se ocupa si se sustien- nu numai prin orasiu ei de totu scaunulu, se con-curga toti deputatii comuneloru districtului cá voti-santi indreptatiti.

b) Din comunele mixte se vina si deputatii ro-mani.

Tari in credinti'a ce avemu catra iubirea de dreptate a Inaltei Cancelarie regesci suntemu si re-manemu cu profundu respectu intru asteptarea dori-tului resultatu.

Ai Inaltei Cancelarie regesci aulice
servi prea plecati

Sebesiu in 1. Iuniu 1861.

(Urmédia 178 de subscriptiuni din orasiu si districtu.)

(Comunele Pianu de josu (mixtu) si Lancremu curatu romanesci s'au retrasu dela subscriere sub pretestu, ca ei suntu cu Domnii de acuma multiamiti — adevverulu inse e, ca cunoscutii bravi nationalisti numai in cate 2 comune unde Matadorulorulu e cus-critu au potutu reesi cu opostiunea pregatita — frumosu patriotismu!

Cine volie a 'si mai luá ostenél'a de a mai combina articulele resp. din suplementele Gazetei Nr. 29 si 41 va gasi indata adevverulu — Nota Ref.)

Protestulu romaniloru din Osiorheiu.

(Vedi Gazet'a Nr. 45.)

Illnstrisime Domnule supremu Prefectu! On. adunare!

De si la prim'a adunare se audia din gur'a frati-lorulu magiario secui, ca voru se respectedie dreptulu fiacarei natiuni — ba chiaru supremulu prefectu — cu aceste cuvinte s'au esprimatu celoru, cari pe Illustriitatea Sa 'lu saluta si beneventura cá pe unu barbatu con-stitutionalu — amintindule ca le place a crede ca suptu a Illustriitatei S'ale intielépta ocarmuire va se in-florésca egalitatea — libertatea si fratiitatea.

Inse durere! —, ca tóte acestea (pentru romanij din acestu scaunu aflatori, cari din populatiune de 80,000 numera peste 20,000 suflete) au fostu si suntu numai vorbe fara efectu; pentruca fratii magiario-se-cui (singuri nesciindu dupa ce legi de nu cumva du-pa placu, ce credemu, ca asia este) s'au organisatu, nerespectandu, ba asia dicundu, calcandu in picióre dreptulu cuvenitu natiunei romane, — dreptulu dicemu care Illustriitatea S'a Imperatulu l'au recunoscutu in diplom'a s'a din 20. Octombre 1860; ba si natiunea magiara striga in lumea larga, ca ea respectédia e-gal'a indreptatire a tuturoru natiuniloru impreuna lo-cuitóre — si anume se lauda in antea lumei magiare din Ardealu, ca ei respectédia dreptulu natiunei nós-tre romane, inse, Illustrisissime D. Prefectu si On. a-dunare! noi vedemu, ca tóte acestea sante cuvinte, suntu in scaunulu Muresiului pana acum numai nes-ce vorbe, satire, pentruca respectarea natiunei nós-tre respective a dreptului nostru nationalu nu e; iara de respectarea limbei nós-tre romane, care noue tocma asia tesauru scumpu ne este, precum fratiloru ma-giari le este limb'a magiara, si pe care noi intocma asia suntemu datori si pe cale legiuita a o aperá, cá insusi ma-giarii pe a s'a, aceast'a nicedecumu nu este respec-

tata in acestu scaunu; — Mai incolo totu asia de ponderósa este si representatiunea in tóte afacerile acestui scaunu, si in servituri, inse acést'a nu e de jocu respectata, — caci nice in representatiunea scaunala (comitetu) nu s'a facutu egala indreptare, — nice in inpiegarea — asiediarea oficialiloru. —

Noi asia dara pretindemu, cá ororat'a adunare se iée in consideratiune mai susu insiratele nóstre greuminte, si se se indrepte pe bas'a egalei indreptari nationale.

Dupa acestea ne luamu indresneala in casu candu adusele nóstre greuminte nu s'aru indreptá pe cale constitutionalá — dar' nu arbitraria — si pe bas'a egalitatii — libertatii, si fratietatii si in specie, déca limb'a nóstra romana nu s'aru primi si dechiará pe lunga limb'a magiara de limba oficiósa in acestu scaunu, si déca in representatiunea marcala nu se va tiené egal'a indreptare faǵia cu romanii — dupa proportiunea populatiunei, precum in asemenea si respectarea in aplicarea barbatiloru romani la oficie: — in acestu casu damu acestu protestu solemnu in contra tuturor lucrariiloru pentru noi si le dechiaramu fara de noi a fi facute, — si pretindemu cá acestu protestu se se iée la protocolu.

Urmédia subscrieri vr'o 60.

(Vasile Muresianu.)

Adangemu din „Kol. Kóz.“ rezultatulu acestui protestu esitu din sedinti'a din 8. Iuniu, in care s'a cetitu protestulu. Comisiunea ordinata pentru acést'a se sprima, cá adres'a romaniloru se se puna ad acta si protestulu se nu se iée la protocolu cá unu ce necuviintiosu, fiindu ea constitutiunea magiara e suverana si pe acést'a se nu o calce nime; — apoi mai alegara ca ei cei suscrisi n'au avutu plenipotintia, si déca au ceva plansori, cá membri se le aduca inainte. Szolga-biron Sz. D. dice, ca unu romanu ia spusu, ca elu na scie de acelu protestu si totu e suscrisu, éra altulu de faǵia marturisi, ca singuru fiindu cu numele propriu in scaunulu acela (?) e suscrisu, dar' elu nu scie nimica despre acea suscriere. (?) Asia se otari cá se se aléga o comisiune cercetátore si se se traga a raspundere cei ce au falsificatu suscrierile. Acést'a s'a si alesu. — Vedi asia se facu pasii la fratietate, se cata nodu in papura, dar' apoi nu e drépta pretensiunea ea singura? De ce se se mai indoiésca magiarii de adevverulu in fapta, déca vréu egalitate si fratietate!?

Nóa! déca a inceputu lucrulu si cu astufeliu

de apucaturi, apoi judece lumea tóta generositatea magiara si nu se mai indoiésca nime de relele loru intentiuni facia cu caus'a nóstra. Sic non itur ad astra!

R.

Adres'a

tramisa de intieleginti'a romana din cerculu Beiusiului la ablegatii romani, cari in diet'a Ungariei au vorbitu in interesulu causei nationale.

(Aceasta adresa s'a tramisu si Illustritatei Sale Domnului Emanuile Gozsdu, comitelui supremu alu comitatului Carasiu.)

Spectabilului (séu Illustrissimului séu magnificului Domnu N. N. ablegatu la diet'a Ungariei in Pesta.

Dupa ce noue romaniloru din comitatulu Bihorulului, si anume din cerculu Beiusiului nu ni-a sucesu pe lunga tóta intentiunea buna si nisuinti'a barbátésca, a ne alege veru unu ablegatu cu sentieminte curatu nationale, carele se represente la diet'a Ungariei interesele politice nationale ale nóstre, conformu intereseloru comune ale romaniloru, pentru aceea nu neamu incredintiatu representarea intereseloru nóstre nimenui, sperandu: ca proni'a cerésca se va ingrigi de noi in asta privintia, aleganduse din alte parti romane barbati infacarati de zelu si amóre nationale, cari cá fi credintiosi ai dulcei nóstre mume comune se voru luptá si pentru drepturile fratiloru loru din alte parti, ce le competiescu dupa legile naturei si ale omenimei, si cari fiindu comune si nu particulare, in asemenea gradu interesédia pe toti romanii adevverati.

Dreptu aceea anghir'a mantuintiei nationale o amu aruncatu in sentiemintele braviloru ablegati romani, despre cari eramu convinsi, ca dupa chiamarea loru inalta cuprindiendusi cu demnitate terenulu incredintiatu siesi de poporulu, a caruia incredere o au promeritatu, fara interesu particulariu séu indemnusufletitoriu voru pledá cu tóta puterea cuventului pentru reesirea fericita a causei nóstre nationale facia cu interesele comune ale patriei.

Neci nu neamu insielatu in supunerea incrediuta, caci cetindu otratiunile bine nimerite ale spect. Dvóstre, care le ati rostitu din tempu in tempu in dieta dupa cercustari, si calitatea obiectelor in interesulu causei romane, ne amu convinsu deplinu despre acea, ca spectab. Dvóstre, cá barbatu de o

cultura mai înaltă, și caracterizată de un spirit nobil văți alesu de divină fericirea poporului român.

Cândă dară descoperiți așa lămuritu dorinți'a ferbinte a animei noastre, și credem că și a tuturor romanilor, nu putem face că se nu ne descoperim sentimentele cele pline de multămă în privinți'a spectabilei Dvostre; pentrucă și noi că singurari din corpulu prea amatei sôstre națiunii numai atunci ne simțim fericiți, decâtă spre întregirea întregului corp nu putem uni simțimintele noastre cu simțimintele barbatilor nostri de încredere.

Spectabile Domnule! Fiti convinși că recunoscinți'a acéști'a nu o facem neci din vanitate sêu ambițiune, neci că dora spectab. Dvostre ati avé lipsa de complimentele noastre, pentru că spiritulu nobil și consciinți'a bună cêrca meritulu cauzei drepte; éra nu laudele esterne; ci o facem din cauzele mai sus memorate, și că se aratam, că scim respectă acea, ce este bun și folositoriu, și nu a retacé acea ce este drept și cuviințiosu; — apoi o facem din virtutea eredită delă străbunii nostri, despre care dice Cicero: „Gratitudo non solum virtus, sed et mater reliquarum virtutum est.“ Au statu'a lui Septimiu Severu, Arculu triumfalul alui I. Titu, și column'a gigantică a lui Traianu în Roma veche nu sunt totu atâtea monuminte despre respectulu străbunilor nostri, alu faptelor marietie încoronate cu succes bun de susu numiții imperatori?

Noi în locul monumintelor astoru trecutăre aredicate din metal și pietri coruptibile, ve aredicam monumentu eternu în animile noastre, carele se ve fia de unadată și îndemnu spre continuarea zelului începutu, nemicu desperandă de venturile contrarie pentru reesirea fericită la portulu doritu, și se colucrați și de aci înainte cu asemenea barbatia pe lungă interesele cauzei naționale, că numai așa veti merită respectulu poporului romanu, și binecventărea posterității viitoare.

Datu în Beiusiu 22. Iuniu 1861.

Intielengi'a romana din cerculu Beiusiului.

Infiorătoare conjurațiune

a universității națiunii sasesci, îngroditoare a lumii întregi, publicată și iluminată de Sch—r.*)

Edélyi Hiradó**) aduce în suplementulu numărului 365 unu articulu intitulatu din o scrisoare germană esită în Sibiu cată se pôte credințiosu tradusă cu urmatoriulu cuprinsu:

Se dice, că adevêrulu la întunerecu perde din putere, dar' acéști'a nu se pôte aplică totdeună. De exemplu pôte servi și acéști'a mea scrisoare care sum silitu se o tramitu în secretu la lume, fiindcă altmintețrea unii dintre fii națiunii mele fanatisati până la nebuie aru rumpeo într'o mie bucată. După multă luptă cu mine însumi în sfirsitu m'amu resoluțu la acestu pasu, pentrucă din adenculu inimei mele urescu turbatele tendințe egoistice ale burocratiei Sibiene, care mie 'mi sunt în totă golatatea loră cunoscute, și cari pe lungă instructiunile compuse acasă la ei, mai primescu neconținut și delă Viena direptiuni îndemnătoare. Canalele sunt: în Viena Rosenfeld, în Sibiu comesulu nostru (urmatorele nu s'au potutu ceti) — și clientii losicesciloră ale caroru nume numai mai tardiu potă se afla.

Aceste Polype ale sasiloră, și mai vertosu ale sermănei națiunii romanesci (a carei stare în comitate de și nu e liberă, totuși în asemenea cu a romanilor liberi de pe pământulu sasescu, se pôte numi bună) au observatu, că de se va uni Transilvania cu Ungaria, — tractandă asta din urma cu totii întră asemenea nobila prevenire — aru intră multă literati romani în oficiu, și aru remané mai puțin calificatii feciori de popi sasesci înderetru, considerandă acea, că tesaurariatulu s'aru desființă, și atunci nu aru mai poté cu stricarea tinerilor romani și unguri monopolisa în oficiu, îngrijati pentru perderea decimiloră și pentru legănata activitate a loră cu care adeseori au îngreonată curgerea dietei. —

După consultari mai îndelungate au hotărîtu și din alte motive, că uniunea Transilvaniei cu Ungaria debue împedecată cu orice pretiu. (Va urmă.)

*) Asia intitulată brosiurică tipărită în limbă germană, pe cum se vede, cu scopu de a spoi negrăla originală cu alte coloră mai luminoase, compusă — venindumi casualiter în mână — o traducă pentru publiculu nostru cetitoriu cu cea mai mare plăcere, ne avendă trebuința de a comentă interesantulu cuprinsulu alu ei

**) Jurnalulu magiaru delă anulă 1847/8. G.P.

Redactoru răspunditoru
Iacobu Muresianu.

Edițiunea: în tipografi'a lui
Ioanne Gött.